

29. בואו של "הגרעין הברזילאי" מארז לברור חיל

בשנים 1959-1960 עלו לישראל חברי הגרעין הברזילאי התשיעי של תנועת הנוער דרור-הבונים – הקבוצה האחרונה של חלוצים מתנועתנו בברזיל, שכללה אנשים איכותיים, אשר היו מיועדים להשלמת קיבוץ ארז, השוכן גם הוא באזור שער הנגב. הייתה זו החלטה של תנועת איחוד הקבוצות והקיבוצים. כבר ב-1954 הגיע באיחוד למסקנה שברור חיל לא צריך לקבל יותר חברים להשלמת הרכבו האנושי, והכוונה הייתה לחלק מכאן ואילך את הקבוצות הברזילאיות בין קיבוצים אחרים ברחבי הארץ. ברור חיל נחשב לקיבוץ "תנועתי", כלומר הוא שאף לקבל את מרב הקבוצות העולות מתנועת הנוער שלנו בברזיל. רצינו לבנות קיבוץ גדול מבחינה מספרית, הומוגני, שיש בו רוב ברזילאי ואולי, עם הזמן, להשתוות מבחינה מספרית לקיבוצים גדולים כמו אפיקים, גבעת ברנר ויגור או אפילו לעלות עליהם.

בעניין זה הייתה תפיסתנו שונה מגישה של תנועת נוער אחרת שפעלה בברזיל: השומר הצעיר. הם הדריכו את חבריהם שבעלייתם ארצה ישלימו קיבוצים שונים הקיימים כבר, בתקווה שכך יצליחו יותר ויזדהו עם המציאות הקיבוצית הישראלית. הנהגת תנועתנו בברזיל חלקה על השקפתו של

השומר הצעיר מן היסוד. רצינו שגרעין גדול של ברזילאים יחיה בקיבוץ אחד וישמש אמצעי קשר וכחלוץ של יהדות ברזיל בישראל. במבט לאחור אפשר לומר שבחלקו הושג הדבר על ידי ברור חיל במשך כמה עשורים.

הגרעין הברזילאי הראשון הגיע לארץ ב-1950. שלושת הגרעינים הראשונים עברו הכשרה לחיי קיבוץ (לאחר תקופה קצרה בצבא) בקיבוצים ותיקים ומבוססים כמו אפיקים, כנרת ותל יוסף. בתחילה דובר שהברזילאים ישתלבו בקיבוץ דרום אמריקני, כלומר שארגנטינאים וברזילאים יחיו יחדיו. זה אכן קרה בקיבוץ מפלסים שבשער הנגב ב-1951. לצערנו האיחוד הזה לא צלח, דבר שבזמנו עורר הדים רבים בתנועה הקיבוצית.

בשנת 1952 החליט איחוד הקבוצות והקיבוצים שהברזילאים ישלימו את קיבוץ ברור חיל שנוסד ב-1948, ערב הקמת המדינה, והיה מורכב מצעירים יוצאי מצרים. לברזילאים הוצעה מלבד ברור חיל האופציה לחיות בקיבוץ עין זיתים בגליל, אך הם בחרו בדרום.

היינו רגישים למה שקורה בתנועת הנוער בברזיל. הקפדנו לשגר שליחים עם משפחותיהם לתקופה של שנתיים-שלוש וכך שמרנו על מגע מתמיד בין ברור חיל והתנועה הברזילאית. המטרה הייתה להציב את ברור חיל כקיבוץ האידיאלי בארץ. היינו צריכים לחזק את הרכבו האנושי של קיבוצנו, כי המעברים מארץ לארץ היו חדים וקשים, ובכל גרעין שעלה לארץ היו חברים שעזבו את הקיבוץ בגלל בעיות שונות. כמה מהם חזרו לברזיל; אחרים העדיפו את חיי העיר בארץ.

מנהיגי תנועתנו בברזיל הבהירו לראשי התנועה הקיבוצית בארץ, שהיעד של קבוצותינו הוא אך ורק ברור חיל. הרעיון הזה נשאר תקף עד הגרעין השמיני. בשנים 1959-1960 כבר ידענו שהתנועה הברזילאית תמשיך לשלוח גרעיני עלייה, אבל מכאן ואילך לצורך בניית קיבוץ תנועתי שני. הקיבוץ שנבחר היה ארז. על ברור חיל הוטל לסייע בהשתלבות הקבוצות החדשות בארז באמצעות יצירת שיתוף הדדי במישור החברתי והכלכלי בין שני הקיבוצים. ארז היה קיבוץ קטן שהקימו צברים מתנועת הנוער העובד בשנת 1949.

זמן מה לאחר שהגיע הגרעין הברזילאי התשיעי לארז החלו חבריו להפגין סימנים של חוסר הסתגלות לקבוצת החברים הקיימת כבר בקיבוץ. בעיית ההשתלבות ניכרה במיוחד בתחום החברתי, ונוצר חשש שרוב חברי הגרעין הברזילאי יעזבו את ארז ויחזרו לברזיל.

הקשיים שבהם התחבטו עמיתינו בארז נחשבו בעיה חמורה הדורשת פתרון מייד. באותה עת כיהנתי כמזכיר ברור חיל. חברים מרכזיים מהגרעין פנו אלינו והציעו שכל הגרעין יעבור יחד מארז לברור חיל. צעד כזה עלול היה לגרום עימות חמור עם ארז ועם מרכז התנועה הקיבוצית. אולם לא יכולנו להתעלם מן העובדה שהחברים הללו בארז, שאתם חיינו יחד שנים בברזיל והם עכשיו נמצאים בישראל, מתלבטים אם לעזוב את קיבוצם ולחזור לברזיל או להשתלב בברור חיל, עם כל הבעיות הנובעות מכך. החלטנו לצאת למאבק ולהביא את הקבוצה שבארז לברור חיל, מבלי להתחשב במחיר שנשלם על כך. דב צמיר הוביל את הפרויקט הזה. הוא שוחח ארוכות ותכופות עם הקבוצה בארז והדריך אותה בצעדים האסטרטגיים

שיש לנקוט בטווח קצר ובטווח ארוך למען הצלחת המשימה. התנועה הקיבוצית מינתה ועדה מיוחדת בהנהגת אחד מחבריה הבכירים, מרדכי ויינר מקיבוץ דגניה א', על מנת ללמוד את הנושא ולחפש פתרון לבעיית הגרעין הברזילאי בארז. פתרון אחר לא היה בנמצא. בשלהי 1962 ובתחילת 1963 קלטנו בברור חיל את הגרעין הברזילאי מארז, שמנה כ-35 חברים. הדבר השפיע באופן חיובי על חיינו החברתיים. עלי, כמזכיר הקיבוץ, הוטל העימות עם מנהיגי ארז, ובהם יצחק נשרי, מזכיר הקיבוץ, ואהרליה ניב, מרכז המשק.

הרבה שנים לא סלחו בארז לברור חיל על עזיבת הקבוצה והאשימו אותנו בכך שגרמנו לתוצאה זו. למרות הביקורת שמתחו גורמים שונים, ובמיוחד מנהיגי ארז, על דב צמיר, עלי לציין שדווקא בזכות מסירותו והבנתו התבצעה העברת הקבוצה בהצלחה מלאה.

כמו בכל קבוצה שהגיעה לברור חיל, גם מהקבוצה הזו נשארו בקיבוץ חברים שמאז תורמים להתפתחותנו ואף נהנו מהצטרפותם אלינו. האם המאמץ היה כדאי? כן!